

Klucz do bramy Alfreda Siateckiego – prawda historyczna w literackim ujęciu

Alfred Siatecki, *Klucz do bramy. Rozmowy nieautoryzowane albo nieodbyte o przeszłości Środkowego Nadodrza*, Muzeum Ziemi Lubuskiej, Zielona Góra 2009, 317 s.

Historia testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae („Historia jest świadkiem czasów, światłem prawdy, życiem pamięci, nauczycielką życia” – Cyceon, *De oratore* [O mówcy], II,9,36). Słowa jednego z najsłynniejszych filozofów wyrażają charakter antycznego świata, w którym artyści oraz myśliciele żywo angażowali się w naukę i sztukę. I choć współczesna rzeczywistość znacznie odbiega od starożytnych ideałów, to i dziś znaleźć można autorów, traktujących historię jako światło prawdy. Takim autorem jest Alfred Siatecki, o czym przekonać się można, czytając jego *Klucz do bramy*.

Książka Siateckiego jest pokłosiem długoletnich zainteresowań pisarza twórczością literacką oraz historią Ziemi Lubuskiej. Jest ona też dowodem na to, iż badacz przeszłości nie musi być wykształconym historykiem, wystarczy, by był pasjonatem, z zaangażowaniem traktującym minione dzieje.

Klucz do bramy to przede wszystkim refleksje na temat historii regionu lubuskiego, ale jak twierdzi recenzent, prof. Czesław Osękowski, jest to także książka w dużym stopniu historyczna. Siatecki zawiera w niej nie tylko literacką fikcję, jej treść opiera się o rzeczywiste wydarzenia i dotyczy postaci, których losy splatają się z dziejami województwa, a niekiedy i całego kraju. Obok nieżyjących od wieków książąt i królów Polski pisarz umieszcza zasłużonych żołnierzy, historyków i regionalistów, poetów, a także innych ludzi wyróżniających się na tle lokalnej społeczności. Można tu wymienić choćby postać pierwszego króla Polski, Bolesława Chrobrego, ks. bpa Teodoryka von Büllowa, poetkę Bronisławę Wajs – Papuszę czy mitologicznego Bachusa (Dionizosa). Ukazując ich – niekiedy niezwykle – dzieje, Siatecki

czepie z wielu historycznych oraz naukowych źródeł. Już na samym początku, zapowiadając zawarte tu treści, powołuje się na fragmenty *Kroniki* Jana Długosza, *Przemówienie w Gorzowie z czerwca 1997 roku* Jana Pawła II, publikację *Dzieje Ziemi Lubuskiej w wypisach* Władysława Korcza i Michała Sczanieckiego. Na końcu natomiast prezentuje bibliografię prac polskich i zagranicznych traktujących o Środkowym Nadodrzu oraz obszerne zestawienie najistotniejszych wydarzeń, które rozegrały się na terenie Ziemi Lubuskiej w latach 1000-2006. Ciekawe i niezwykle przydatne dla historycznych laików mogą być kalendaria, zestawienia, wypowiedzi znanych osób czy wpisy umieszczane przez Siateckiego na końcu każdego wywiadu, dzięki nim czytelnik pozna najważniejsze fakty dotyczące tematyki kolejnych rozdziałów. I tak – dla przykładu – po rozmowie z królem Kazimierzem Odnowicielem umieszczono imiona pierwszych męczenników polskich, wywiad z Szymonem Wiesenthałem wieńczy kalendarium wysiedlania Żydów z III Rzeszy do Zbąszynia, a rozmowę z poetką Bronisławą Wajs – Papuszą – opinie innych artystów o jej twórczości. W publikacji znalazły się także biografie samych bohaterów wraz z ich podobiznami. Dzięki temu można poznać bliżej np. Henryka Brodatego, prześledzić kalendarium najważniejszych wydarzeń w Polsce w czasach jego panowania, ale również – dzięki historycznej wyobraźni Siateckiego – poznać opinię króla na temat cesarza Ottona albo dowiedzieć się, z jakiego powodu władca obsypał niemieckich gości kosztownymi prezentami.

Autor *Klucza do bramy* oryginalnie przedstawił dzieje województwa lubuskiego, a swoje rozważania oparł na solidnych źródłach. Język jego książki jest na tyle przystępny, że bez względu na

wiek dotrze do każdego czytelnika, zwłaszcza że tradycyjną strukturę wywiadu pisarz zastąpił formą „rozmów nieautoryzowanych lub nieodbytych”. Dzięki temu nie jest to naukowa publikacja, ale prawda historyczna w literackim ujęciu. Biorąc pod uwagę wartość merytoryczną, kunszt literacki i nietypową konwencję, warto polecić ją zarówno osobom

zainteresowanym przeszłością regionu lubuskiego, jak również miłośnikom literatury – szczególnie takiej, która w oryginalny sposób kreuje fikcyjną rzeczywistość, a bohaterów z przeszłości przedstawia nierzadko w całkiem nowym świetle.

Magdalena Front